

GRAFISKA YRKESNÄMNDEN



KVALIFIKATION
OFFSETTRYCKARE

Kvalifikation

Offsettryckare

Inledning

Offsettryckare är en central yrkesroll inom grafisk produktion, där uppdraget är att omvandla färdiga original från prepress till färdiga trycksaker med hög kvalitet. Arbetet sker främst i tryckerier som producerar exempelvis tidningar, broschyrer, böcker, förpackningar och reklamtryck. Offsettryck är den mest etablerade metoden för stora upplagor och bygger på att tryckfärgen överförs från en tryckplåt via en gummiduk till papper eller annat tryckmaterial.

Yrkesrollen omfattar hela tryckprocessen: att montera och justera tryckplåtar, ställa in maskiner, anpassa färger och passning, övervaka produktionen och utföra löpande kvalitetskontroller. Arbetet kräver teknisk skicklighet, noggrannhet och förståelse för färg, material och maskinteknik. Offsettryckaren samarbetar ofta med prepresspersonal, efterbehandlare och produktionsledare för att säkerställa att slutprodukten motsvarar kundens krav på utseende, funktion och leveranstid.

I den moderna grafiska kedjan kombineras traditionellt hantverk med digital styrning av tryckpressar, vilket ställer krav på både praktiska färdigheter och digital kompetens. Yrkesrollen är avgörande för att binda ihop den kreativa delen av produktionen med den färdiga fysiska produkten.

Kvalifikationen består av åtta delkvalifikationer:

- Grundläggande grafisk kunskap
- Grafiska begrepp och symboler
- Produktionsförståelse
- Produktionsmiljö och efterbehandling
- Underhåll och service
- Maskin och teknisk utrustning
- Material och färg
- Produktion

Kompetenskrav

Följande kompetenskrav ställs på kvalifikationen och relaterar till SeQF nivå 4.

Färdigheter

Offsettryckaren kan:

- planera och utföra arbete med hänsyn till personsäkerhet samt med ett säkert och aktsamt handhavande av maskiner och utrustning inom grafisk produktion
- iordningställa maskin och utrustning för offsetproduktion samt producera, kontrollera och justera parametrar i produktionsprocessen enligt förekommande krav och kvalitetsstandarder
- utföra tryckfelsanalys och åtgärda förekommande problem samt rapportera avvikelser enligt rutin
- utföra daglig tillsyn och enklare underhåll av den tekniska utrustningen enligt givna instruktioner.

Ansvar och självständighet

Offsettryckaren kan:

- kritiskt värdera arbetets utförande ur ett miljö- och säkerhetsperspektiv samt tillsammans med arbetsledning förebygga och åtgärda problem i produktionsmiljön
- självständigt planera arbetsupplägg, göra inställningar av maskin och utrustning samt producera trycksaker enligt arbetsorder
- självständigt värdera och ta ansvar för att kvaliteten i offsetproduktionens olika moment säkerställs.

Kunskaper

Offsettryckaren har:

- fördjupade kunskaper om hur krav inom hälsa, miljö, och säkerhet påverkar förhållningssätt och agerande i det dagliga arbetet som offsettryckare
- fördjupade kunskaper om produktionstekniska förutsättningar och tillämpning av metoder och system för beredning av offsetproduktion
- fördjupade kunskaper om produktionstekniker, maskiner, verktyg och övrig produktions-utrustning för offsetproduktion
- fördjupade kunskaper om produktionskvalitet och faktorer som påverkar en stabil produktionsprocess.

Delkvalifikationer Offsettryckare

Kompetenskrav för yrkesrollen Offsettryckare inom grafisk industri.

Innehåll

Kvalifikationen för Offsettryckare omfattar följande åtta delkvalifikationer:

- Grundläggande grafisk kunskap
- Grafiska begrepp och symboler
- Produktionsförståelse
- Produktionsmiljö och efterbehandling
- Underhåll och service
- Maskin och teknisk utrustning
- Material och färg
- Produktion

Beskrivning av kompetenskrav

Kompetenskraven beskrivs i form av **Kunskap, Färdighet** samt **Ansvar och självständighet**.

I beskrivningen av kunskaper används tre aktiva verb för att beskriva kraven på kunskap enligt följande:

Nämna – känna till; veta vad som gäller och var man kan hämta ytterligare information och kunskap

Beskriva – faktakunskap; sådant man ska kunna utantill

Redogöra – förståelse; sätta saker i sitt sammanhang, förstå orsak och verkan, dra slutsatser

Grundläggande grafisk kunskap

Syfte

Delkvalifikationen beskriver grundläggande kompetens för att kunna förstå och tillämpa grafiska format och färgsystem samt kunskap om funktion och arbetsuppgifter inom prepress.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- beskriva principer och tillämpning av grafiska format och de färgsystem som används i grafisk produktion
- redogöra för hur produktionstekniska förutsättningar påverkar val av färgsystem i en tryckprocess
- redogöra för funktion och tillämpning av produktionskorrektur för beredning av grafisk produktion.

Färdigheter

- använda korrektur, färgsystem och digitala grafiska format för att säkerställa kvalitet i beredning och produktion av grafiskt material.

Ansvar och självständighet

- självständigt granska korrektur samt utföra beredning av produktionsunderlag för grafisk produktion.

Grafiska begrepp och symboler

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens som omfattar grundläggande produktionstekniska förutsättningar samt grafiska begrepp och symboler som är grundläggande för grafisk produktion.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- beskriva begrepp, symboler, standarder samt förekommande miljömärkningar inom grafisk produktion
- redogöra för olika trycktekniker och dess tillämpning med avseende på material vid grafisk produktion
- redogöra för grundläggande principer för upphovsrättens innebörd och dess tillämpning vid grafisk produktion.

Färdigheter

- läsa och förstå information från svensk och engelsk dokumentation i den grafiska produktionsprocessen samt ta hänsyn till ställda krav på miljö och upphovsrätt vid produktion av trycksaker.

Ansvar och självständighet

- självständigt värdera och ta ansvar för att kvaliteten i den grafiska produktionsprocessens olika moment säkerställs, samt att kraven på upphovsrätt och miljö följs.

Produktionsförståelse

Syfte

Delkvalifikationen omfattar kompetens som beskriver grundläggande förutsättningar för en effektiv grafisk produktionsprocess samt kvalitetssäkring av produktion.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för den grafiska produktionsprocessens utformning samt vilka funktioner maskiner och verktyg fyller
- redogöra för förekommande kvalitetscertifieringar inom grafisk industri och vilka kvalitetsmål som de ska säkerställa
- beskriva grundläggande faktorer för en effektiv produktion inom grafisk industri
- beskriva ansvarsområden och arbetsuppgifter samt hur dessa samverkar inom grafisk industri.

Färdigheter

- tillämpa olika trycktekniker samt använda maskiner och övrig utrustning i grafisk produktion
- tillämpa förekommande kvalitetsledningssystem inom grafisk industri och följa dess styrdokument.

Ansvar och självständighet

- självständigt planera och utföra arbete i grafisk produktion
- självständigt utvärdera produktionskvalitet i en grafisk produktionsprocess samt vid behov korrigera för optimalt produktionsresultat.

Produktionsmiljö och efterbehandling

Syfte

Delkvalifikationen beskriver grundläggande kompetens för att förstå vad som krävs- och att kunna medverka till att skapa en stabil grafisk produktionsprocess.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för den grafiska produktionsprocessens olika omställningar och planering inför byte av jobb
- redogöra för olika efterbehandlingstekniker inom grafisk produktion samt vilken typ av efterbehandling som är lämplig för specifik produkt
- redogöra för hur klimatet påverkar materialets egenskaper och vilka förutsättningar som krävs för att skapa en stabil grafisk produktionsprocess.

Färdigheter

- planera och redogöra för effektiva omställningar samt utföra enklare efterbearbetning inom grafisk produktion
- reagera på produktionsresultatet och agera utifrån kännedom om kvalitetsfaktorer, t ex materialets egenskaper och yttre påverkan.

Ansvar och självständighet

- självständigt utvärdera produktionsresultat och tillsammans med arbetsledning förebygga och åtgärda problem i den grafiska produktionsmiljön.

Underhåll och service

Syfte

Delkvalifikationen beskriver grundläggande kompetens för att kunna förstå och utföra operatörsunderhåll och service med målet hög tillgänglighet och störningsfri produktion inom grafisk industri.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för underhållets betydelse för hög tillgänglighet och störningsfri produktion inom grafisk industri
- redogöra för vilken typ av underhåll som normalt ingår i operatörens arbetsuppgifter.

Färdigheter

- läsa och förstå ett enkelt underhållsschema för grafisk industri samt genomföra operatörsunderhåll enligt plan
- i daglig drift inom grafisk produktion bedöma skick på maskin och utrustning samt vid behov åtgärda eller rapportera avvikelse.

Ansvar och självständighet

- självständigt ta ansvar för att utföra och dokumentera operatörsunderhåll inom grafisk produktion enligt plan för underhåll
- självständigt värdera uppkomna situationer vid grafisk produktion och i samarbete med behörig person initiera en åtgärd.

Maskin och teknisk utrustning

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens att hantera och använda maskiner och teknisk utrustning inom offsettryck på ett säkert och effektivt sätt. Den omfattar kunskap om offsettekniker, maskiners funktion och färgöverföring samt förmåga att utföra inställningar, justeringar, underhåll och kvalitetskontroller för att säkerställa en effektiv tryckprocess med hög kvalitet.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- beskriva olika typer av offsettekniker och dess funktion
- redogöra för offsetpressens grundläggande konstruktion, maskintyper och dess användningsområden
- redogöra för grundläggande hantering av färg och teknik för färgöverföring i en offset tryckprocess
- redogöra för offsetprocessens grundläggande moment samt inställningar och underhåll av maskin för tryckning
- redogöra för problem som kan uppstå samt hur de kan åtgärdas före och under offset tryckning.

Färdigheter

- utföra arbete med hänsyn till personsäkerhet samt med ett säkert och aktsamt handhavande av maskiner och utrustning
- ställa och justera iläggare och arkavläggare samt isättning av plåt och dubbelarkskontroll inför tryckning
- välja och byta olika papperskvaliteter enligt arbetsorder
- justera färgmängd enligt arbetsorder och fastställt original under produktion
- justera cylinderregister för att överensstämja med originalutskrift från prepress
- utföra rengöring och enklare underhåll av den tekniska utrustningen enligt givna instruktioner.

Ansvar och självständighet

- självständigt kunna utföra förekommande arbetsmoment med maskiner och utrustning för offset tryckproduktion samt justera relevanta parametrar för att optimera tryckkvaliteten.

Material och färg

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens att hantera olika färgsystem och material i offsettryck för att uppnå korrekt färgåtergivning och tryckkvalitet. Den omfattar kunskap om hur material påverkar färginställningar och kvalitet samt förmåga att planera, justera och kontrollera tryckprocessen utifrån givna krav.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för förekommande färgsystem och hur de används för offsettryck
- redogöra för hur materialet påverkar färginställningar vid tryck
- redogöra för hur kvalitet gällande en trycksaks färgåtergivning kontrolleras inför produktion.

Färdigheter

- utföra en bedömning av gjorda inställningar för tryck gentemot godkänt provtryck för att säkerställa rätt kvalitet och färgåtergivning inför produktionsstart
- ta fram tryckfärg (CMYK) och utföra färginställningar för extrafärger vid offsettryck enligt Pantoneskalan
- utföra färgstyrningen för olika material vid offsettryckning.

Ansvar och självständighet

- självständigt planera arbetsupplägg utifrån arbetsorder samt kontrollera tryckprocessen och jämföra färgåtergivning vid 4-färgstryck från original till offsettryck.

Produktion

Syfte

Delkvalifikationen beskriver kompetens att planera och genomföra offsetproduktion så att resultatet uppfyller ställda krav på färg, passning och tryckkvalitet. Den omfattar kunskap om produktionsmetoder och utrustning samt förmåga att identifiera och åtgärda problem och optimera arbetsflödet i enlighet med givna krav och standarder.

Kompetenskrav

Offsettryckaren kan:

Kunskaper

- redogöra för densitometers funktion samt vilka parametrar som ska kontrolleras vid tryckning
- redogöra för gummidukens funktion vid offsetproduktion
- redogöra för rasteringens funktion i tryckprocessen samt sambandet mellan rastertäthet och papperskvalitet
- redogöra för faktorer som kan påverka upplagan gällande färgåtergivning och hantering av trycksak vid efterbehandling
- redogöra för vad som påverkar kostnaden för framställning av en offset trycksak.

Färdigheter

- utföra tryckfelsanalys och åtgärda förekommande problem, alternativt felanmäla problem till servicetekniker
- använda utrustning för att skära papper och enklare trycksaker
- utföra kontroll samt vid behov byte av gummiduk
- utföra enklare valsinställningar för att bibehålla rätt färgåtergivning under tryckprocessen.

Ansvar och självständighet

- självständigt planera arbetsupplägg, göra inställningar av maskin samt producera en godkänd trycksak utifrån arbetsorder.